

7.2. Personell.

Etter at nordmennene hadde overtatt etablerte de seg med en personellstyrke som pr.15/8-45 var:

Trondenes batteri	offiser-1	sersj.-10
Nordre Harstad		"" 4

Kystartilleriets samlede styrke i landsdelen var på dette tidspunkt :

31 offiserer - 34 sersjanter - 514 korp/menige fordelt på staber, 29 Marinekystbatterier og 2 torpedobatterier.

Som nevnt foran ble endel tysk spesialpersonell holdt tilbake en tid etter kapitulasjonen for diverse etterarbeider og bistand til nordmennene. I skriv av 26/9-45 fra SKN til SOK fremgår bl.a.:

For restarbeider, skyts og materiell, transport, ødeleggelser av krigsmateriell, undersøkelse av ammunisjon for Marinen og Kystartilleriet, instruksjon av norsk personell, istandsettelse av skyts og ildlederapparater blir følgende personell fordelt for Kystartilleriet:

Festningsingeniør	1 off.	1 u.off.
Våpenmester	4 ""	

Instruktører for 40,6 cm. kanonene og vedlh.personell for batt

	2 offiserer	10 u.off	10 menige
Amm.spesialister		2 ""	
Radarpersonell		1 ""	2 ""
Kanonmekanikere			3 ""

Antall tysk spesialpersonell ble etter hvert redusert. Ved skriv av 15/1-46 til GISKA ber Kystartillerikommandoen om å få ovennevnte personell til vedlikeholdsarbeide på Trondenes og Engøya, de øvrige foreslås sendt hjem så snart som mulig.

I følge dokumentene avreiste alt det tyske marine- og kystartillerispesialpersonell i K.brig.N. fra Harstad til Tromsø 2/2-46 for repatriering.

Ekserserrapporter.

Bemanningen på Trondenes i den første perioden varierte i betydelig grad, men etter at øvelsene kom i gang for alvor bedret personellsituasjonen seg. I en oversikt av 19/7-51 fremgår at bemanningen på Trondenes var:

17 cm batteriet	8 befal	97 korp/menige
Luftvern/nærforsvar	7 ""	102 ""
Fremskutte ledd	3 ""	64 ""

Av en ekserserrapport etter en soldatkontingent som dimitterte i 1951 fremgår bl.a.:

Klærne var stort sett bra.

Utrustning:

Avdelingen har delvis vært utstyrt med Web-utstyr og delvis med lærbelter. Lærbeltene er av dårlig kvalitet og strekker seg, spennene går lett i stykker.

Ryggsekkene er en blanding av britiske, svenske og norske, og er i tildels dårlig forfatning.

Væpning:

Geværene var stort sett bra. Enkelte hadde gravrust i løpet og noen var så slitte at de var mindre brukbare på en avstand av 300 meter.

MG 34 var så dårlig at de snarest bør trekkes ut av oppsetningen.

US- karabinene var meget bra, men var svært følsomme under lave temperaturer.

Forlegning:

Soldatenes forlegning har vært dårlig. I tiden 15/9-6/12-50 var mannskapene forlagt i brakker på Kråkenes. I tiden 8/12-50-27/7-51 var mannskapene forlat i kanonbunkere.

I tiden 27/7-15/9-51 var mannskapene forlagt i telt.

Man tror denne dårlige forlegningen har virket deprimerende på mannskapene.

Kanonene (forlegningsbunkerne i 40,6 cm kanonene) har hatt for liten kapasitet og har vært overfylte.

Filmapparat (35 mm.) har ikke vært mulig å skaffe fra Forsvarets filmtjeneste.

Ekserserrapport fra rekruttkontingent 1/55 viser også at forholdene for personellet hadde bedret seg etter utbyggingen i 1950-årene. Her fremgår bl.a.:

Personellets brukbarhet.

I forhold til tidligere kontingenter har rekr.kont. 1/55 fått en allsidig artilleriutdannelse, og kan betjene de fleste skytstyper kystartilleriet har i dag. Under de siste skarpskytingene var betjeningen rutinerte og sikre, og vil være godt skikket for sine mobiliseringsoppgaver.

Uregelmessigheter ved avtjening av verneplikten.

Rekr.kont.1/55 ble dimittert 15/12-56 etter vel en måneds forlenget tjeneste. Denne ekstratjenesten medførte et følelig økonomisk tap, ikke bare i den tid tjenesten varte, men også ved at mange, på grunn av det korte varselet (3 dager) og uvissheten om lengden av ekstratjenesten mistet det sivile arbeidet de hadde hatt før, eller var lovet. De aller fleste innså nødvendigheten av den ekstratjeneste de hadde fått, og en merket lite til noen negativ innstilling.

Soldater med mer enn 8 sykedager.

71 soldater hadde mer enn 8 sykedager.

Ekserserplassen.

På Trondenes (Søndre leir) er forlegningene meget gode med plass til ca 200 mann. De øvingsmessige forhold på Trondenes er gode. På Kråkenes (Nordre leir) måtte 2 tropper ligge i telt da de to forlegningsbrakkene ikke har kapasitet til mer enn 80 mann.

De som måtte ligge i telt klarte seg forbausende godt, og sykdomsprosenten var lavere enn for de som lå i brakken. Alle som lå i telt hadde køyer som for en stor del var laget av soldatene selv.

Bekledning.

Bekledningen var stort sett god, særlig var feltuniformen egnet på værharde steder.

Utrustning.

Utrustningen var jevnt god.

Bevæpning.

Mannskapene hadde som personlig bevæpning utlevert Mauser- karabin.

Våpnene var jevnt over gode.

Av avdelingsvåpen ble Mg M/1918, Coltmitraljøse, PVRK og BK gjennomgått.

Forpleining.

Forpleiningen må karakteriseres som meget god.

Personellsaker.

På dette tidspunktet (1946) var det militære området ikke skikkelig inngjerdet. Enkelte av grunneierne på Ringberget slapp husdyrene på beite rundt omkring på det militære området. Det samme gjorde vognmann Abrahamsen med sine 8-10 hester. Dette medførte selvsagt problemer med kontroll og vakhold samt at soldatene klaget over forstyrrelse av nattesøvnen.

Den dårlige brakkestandard medførte også klager fra soldatene. Senhøstes 1947 sendte soldatene på 17 cm batteriet ved sin tillitsmann skriftlig klage til batterisjefen og truet med å nekte tjeneste dersom det ikke ble ordnet med bedre oppvarming på brakkene. Batterisjefen fant klagen særdeles berettiget og sendte den videre til Brigadesjefen. Brigadesjefen kunne ikke akseptere den fremgangsmåten tillitsmennene hadde benyttet, og kalte disse inn på "teppet". Tillitsmennene beklaget den form skrivelsen hadde fått, og saken endte i minnelighet. Fyringsanlegget ble imidlertid straks ordnet.

Litt senere (12/11-47) sendte soldatene på Kråkenes en uttalelse om de dårlige forholdene i leiren til en avis som het "Folkeviljen".

Brigadesjefen reagerte meget skarpt på denne uttalelsen og henviste til paragrafer i den militære straffelov.

Dermed endte saken.

En av soldatene på Trondenes sendte 30/1-51 følgende telegram til Forsvarsdepartementet:

Skal vi repetisjonssoldater ved Harstad festning ha 90-nitti dager når andre våpenarter har 60- seksti.

Forsvarsdepartementet svarte 3/2-51:

Med hjemmel i Stortingets vedtak i forbindelse med St.prop.122-1950 er repetisjonsøvelsens varighet fastsatt til 3 måneder i alle forsvarsgrener.

På grunn av særlige militære hensyn har Hæren foreløpig gjennomført en ordning med rep.øvelser av 2 måneders varighet. Repetisjonsøvelsene i Kystartilleriet skal fortsatt være 3 måneder.

Dette bes meddelt soldatene.

En disiplinærsak av det grovere slaget fant sted mot slutten av 1953. Av de involverte soldatenes utenrettslige forklaring fremgår:

Soldat 1.

Avhørte som sier seg villig til å forklare seg, forklarer:

Den 16 desember i år hadde jeg fått innvilget permisjon om kvelden og reiste til HARSTAD sammen med 3 andre soldater. Navnene vil jeg ikke oppgi. Jeg hadde en flaske OLD BRANDY stående i leiren. Jeg tok med halvparten ut, og dette drakk vi senere i byen. Mellom kl.1830 og 1900 gikk vi på GRAND HOTELL og drakk der en flaske vin.

Etter at vi forlot hotellet, gikk vi rundt i byen i et kvarters tid, og gikk deretter opp på VIKING. Der drakk vi 3 flasker vin på 4 mann.

To av soldatene forlot restauranten ca. kl.2215 for å rekke tilbake til leiren innen permisjonens utløp. Den andre soldaten og jeg ble sittende igjen og kom sammen med to sjøgutter. Vi ble sittende på VIKING til ca. kl 2400.

Deretter ble vi med sjøguttene ombord for å spise.

Senere gikk vi i land for å ta drosje tilbake til forlegningen, og ca. kl.0145 lyktes det oss å få bil.

Ca. kl.0200 kom vi til KRÅKENES og meldte oss der for daghavende befal. Vi fikk ordre om å gå å legge oss.

Vi gikk på brakken og tok hvert sitt ullteppe, og begav oss deretter opp på brakke 8 for å legge oss.

Her drakk vi opp den siste halve flasken jeg hadde stående i leiren.

Der var ikke noen spesiell grunn for å gå til denne brakken. Det var bare et innfall.

Etter at vi hadde fyrt opp i ovnen, rigget vi opp en Colt mitraljøse i vinduet. Vi fant så på at vi skulle gå til ammunisjonslageret på idrettsplassen, ta noe 20 mm. ammunisjon og deretter prøve en 20 mm firling på Kråkenes.

Jeg hadde tidligere båret granater til ammunisjonslageret, og visste at der lå lagret 20 mm. ammunisjon.

Vi tok endel skudd, jeg vet ikke hvor mange, som vi la i et magasin og gikk derpå ned til firlingen. Der satte vi magasinet i et av våpnene på venstre side øverst, spente våpenet, tok så avtrekk, men skuddet gikk ikke av.

Kanonen var rettet ut mot TOPPSUNDET med en elevasjon på ca 75-80 grader.

Vi tok ut magasinet, og ved å kikke inn i kammeret, så vi at der satt igjen en patron.

Da det ikke lyktes oss å få ut patronen, tok vi ut røret. Dernest tok vi en patron fra magasinet, satte denne inn i et av våpnene på høyre side, men da vi ikke klarte å få den helt inn, tok vi med oss to skudd i lomma og gikk til brakke 8.

Resten av ammunisjonen slengte vi under en busk. Da vi kom til brakke 8, fyrte vi bedre på ovnen og la to skudd i den. Jeg vet ikke hvorfor vi gjorde dette. Jeg var oppmerksom på at dette kunne være farlig.

Vi tok med oss ullteppene og gikk ned på brakka igjen for å avvente eksplosjonen som måtte komme. Vi ventet ca 3-4 minutter, men da ingenting hendte, gikk jeg opp for å se. Idet jeg åpnet døren til rommet hvor ovnen med ammunisjonen stod, smalt det. Etter at vi hadde sett litt på virkningen av eksplosjonen, gikk vi å la oss. Da var klokken ca 0530. Jeg kan ikke huske at jeg ble purret om morgenen, og kan heller ikke huske å ha uttalt at jeg var syk.

Kl.1200 den 17.desember meldte jeg meg til tjeneste for daghavende.

Trondenes, den 21. desember 1953.

Opplest og vedtatt:

Til vitterlighet:

XXXXXXXX

XXXXXXXX

Den nære beliggenheten til Trondarnes Folkehøgskole kunne også føre til visse forviklinger, noe som kunne føre til klageskriv til Kommandanten - som f.eks. dette:

Kommandanten på Harstad Festning

Kvar haust når folkehøgskolen har opna sitt kurs, har vi same lekse oppatt: Soldatane stimlar saman ved skolens port utetter kveldane, står der og plystrar og får sjølsagt gjentene ut til seg. Så er det parring bortetter vegane og omkringslynging, og ståk og styr som slett ikkje høver ved ein slik skole. I gårkveld var framferda frå soldatane temmelig aggressiv - kona og eg var ute ein kveldtur, og var vitne til mangt. Når t.eks. ein sterk kar (soldat) tek ei gjente og endesnur ho midt i flokken, med føttene opp og hovudet ned, til stort skrål og latter frå flokken, så er dette slett ikkje som det skal være ungdomar imellom. Og då eg prøvde å tale karen og dei andre til rette, så var det berre flir og kauking og spørsmål om eg ville ha juling.

Eg trur ikkje denne skolen eller vi som har ansvaret for han og har hatt det nå i 36 år, kan vera tent med slik framferd. Eg trur heller ikkje det norske militær og forsvaret i det heile er tent med slikt. Skolen har sine føreskrifter og Trondenes eller Harstad Festning har sine - og det er best at kvar flokk går sine vegar utan å vere til bry.

Eg merkar jo og at kafe'en Ringheim har sterk dragningsmakt på some - vi har alltid vore imot den kafedrifta der. Og sidan soldatane fekk ein så vakker kantine, både møtesal og restaurant, skulle det slett ikkje vere grunn til å stikke seg bort til kafe'en. Vi forbyd elevane å gå dit. Men - vi kan då ikkje følgje dei så snart dei kjem utom skolen.

Eg vil med dette be om at soldatane under oppstilling blir gjort kjent med dette, så vi kan sleppe det bryet soldatane ofte er årsak til. Det kunne vel knapt tenkest at ein annan skole ville finne seg i slikt ståk og styr som vi er vitne til kvar kveld her ved Trondarnes Folkehøgskole - og vi kan ikkje tolerere den slags.

De som har makta her, får bruke ho. (okt/1955)

XXXXXXXX